

Дослідження в сфері культури має особливе генетичне забарвлення в збереженні земель як планетарної проблеми, враховуючи те, що саме обробіток ґрунту тисячі і тисячі років тому покладено в основу першого визначення поняття «культура». Тому в сьогоденних умовах, умовах нарощування дефіциту живої матерії в біосфері, що спотворено людиною доцільно опрацювати парадигму культури в контексті органічної ув'язці з:

- а) сучасними технологіями обробітку ґрунтів і вирощування врожаю;
- б) формування з використанням сучасного передового досвіду особистості і підготовки кадрів;
- в) шанування і поважання традицій, спадку та старших.

Описаний в статті техно-духовно-почуттєвий підхід, направлено на збереження живої матерії і біосфери в цілому з щасливою людиною в ній.

У цьому і є місія України. «А потрібне не є трудним» (Сковорода).

Список літератури: 1. Програма розвитку науки в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка на 2014–2018 рр., затверджено рішенням Вченої ради від 27 лютого 2014 р., протокол № 6. – Харків, 2014. с. 14. 2. Гьосле Вітторіо. Практична філософія в сучасному світі. – Київ, 2003. с. 248. 3. Друкер Питер Ф. Епоха розрива: орієнтації для нашого м'яногого обществу, – М. – С.-Пт., Киев, 2007. с. 322. 4. Гришин І.Я. Управление новаторской деятельностью региона. – Харьков, 1998. с. 390. 5. Довженко А. Дневниковые записки 1939–1956. – Харьков, ФОЛІО, 2013, с. 730.

*Гуріна Г.І., Онопрієнко М.В.
м. Харків, Україна*

ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ОСНОВИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ У ДОЛІ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

На початку нового тисячоліття багато глобальних проблем людства (екологічна криза, техногенна і військова загрози та ін.) залишаються невирішеними. Технократичний підхід до їх вирішення виявився мало ефективним. Результати людської діяльності, як правило, приводили нашу цивілізацію до чергових екологічних викликів, катастрофічних змін навколишнього середовища та клімату планети, що не можуть бути розв'язані при теперішньому устрої суспільства. Вже в ХХ сторіччі людська цивілізація повністю трансформувалася в техногенну цивілізацію, сенсом життя і розвитку якої є виробництво споживчих матеріальних цінностей і благ. Економіки всіх країн, що інтегровані у світову економічну систему, орієнтовані насамперед на зростання виробництва і

споживання, тому уповільнення темпів зростання виробництва продукції провідних сфер економіки, включаючи енергетику і галузі з видобутку сировинних ресурсів, ведуть до кризових явищ як в економіці окремих країн, так і в світовій економічній системі в цілому. Матеріальне виробництво та економічні проблеми стали основними в діяльності урядів країн і народів та підмінили собою концепцію формування філософського світогляду особистості людини, її моральних і етичних принципів життя, які впливають на розвиток людської цивілізації в цілому. Пріоритет матеріальних цінностей у житті визначає в даний час головні устремління людей – отримання та примноження особистих матеріальних благ заради багатства і влади. Окремі люди, які сповідують високі духовні і моральні критерії і живуть за законами совісті, не можуть змінити картину загальної деградації людства. Системи освіти, виховання людей, вся система формування особистості спрямовані на підготовку людини до досягнення нею найвищих результатів у боротьбі за своє особисте щастя, яке нерозривно пов'язується з досягненням матеріального благополуччя. Культура країн і народів, моральні цінності, духовний світ людини поставлені в повну залежність від його матеріального рівня життя. Духовний, інтелектуальний потенціал людського суспільства, зосереджений в громадських організаціях, у сфері науки, мистецтва, літератури, в культурних національних традиціях народів, не має можливості досить вагомо впливати на закони і пріоритети в житті сучасного суспільства. Загострюються протиріччя між людською цивілізацією і навколишнім середовищем. Науково-технічний прогрес ХХ сторіччя дав в руки людини ядерні технології, які людина за прийнятими пріоритетами в першу чергу звернула на військові цілі і створила ядерну зброю, від якої немає захисту. Процес подальшого поширення ядерних технологій обумовлений загальними законами розвитку сучасного суспільства і поки його неможливо зупинити. Час показав, що суспільство, що робить ставку виключно на споживання матеріальних благ, неминуче прийде до самознищення.

Багато вчених, що кажуть про кризовий стан сучасної цивілізації, пов'язують його з назрілою зміною технологічних укладів. Кожен уклад визначається провідними галузями економіки. До теперішнього часу фахівці виділили п'ять укладів. Існуючий зараз п'ятий уклад розвивається з 1970-х років. Ключові його галузі – мікроелектроніка, комп'ютери, малотонажна хімія, телекомунікації. Характерні для шостого укладу галузі – біотехнологія, нанотехнологія, робототехніка і повномасштабні системи віртуальної реальності ведуть до втрати актуальності існуючих виробництв. Подолання чергової кризи людської цивілізації не військовим шляхом вимагає всебічного аналізу та найвищої відповідальності

всіх зацікавлених сторін і вчені, які спираються на розуміння причин виниклої кризової ситуації, покладають надії на гуманітарний підхід та креативні, творчі можливості людини. Духовно-моральні основи і принципи самореалізації людини здатні виявити нові імпульси впливу на історичний процес. Майбутнє світу залежить від людського інтелекту, розвитку науки і культури. Для виходу з кризи необхідно забезпечити пріоритетний розвиток освіти, культури та виховання. Тому сьогодні на перший план виходить сфера гуманітарного знання – людинознавство, яке покликане всебічно осмислити феномен людського буття. Соціальне виживання і культурне відродження неможливі також без гуманізації суспільних відносин та гуманітаризації освіти. У сучасних умовах конкурентоспроможність вузівських випускників визначає не тільки рівень професійної підготовки і ділових якостей, але і різнобічність гуманітарної освіти, наявність моральної культури і почуття відповідальності за збереження життя на Землі та примноження історико-культурної спадщини, вміння спілкуватися, інтелігентність. Ось чому так важлива гуманітарна складова вузівської освіти.

Всі сили суспільства повинні бути спрямовані на подолання духовної кризи, яка тісно пов'язана з усіма світовими, економічними, політичними, релігійними та соціальними проблемами сучасного людства. Духовний світ людини з системою постійного самоконтролю і відповідальності неможливо сформувавши без високих духовних устремлінь. Дослідження та наукові роботи в галузі екології, соціології, економіки, інших напрямках вказують, що подолання світової кризи і виживання цивілізації можливо, якщо суспільство створить принципово новий напрям його розвитку на основі загальнолюдських істин та цінностей, таких, як відповідальність, гуманність, справедливість, солідарність. Людство здатне вирішити різні питання, навіть ті, які є надзвичайно складними для суспільства, якщо об'єднає зусилля на шляху духовно-морального розвитку, і через єдність творчих зусиль зможе подолати фінансові та економічні кризи, проблеми нашого часу і, насамперед, екологічні, з якими важко впоратися самотужки. Стратегія духовного і творчого розвитку суспільства, безсумнівно, матиме позитивний вплив на життя кожної людини і забезпечить міцну основу для майбутніх поколінь.

Дійсно, сучасні загальнолюдські проблеми переломлюються в кожній окремо-взятій галузі промисловості та вимагають від фахівців високопрофесійної та відповідальної діяльності для пошуку шляхів сталого розвитку та відповідей на сучасні екологічні виклики. У галузі виробництва лакофарбових матеріалів і покриттів значні зміни обумовлені підписанням Україною Угоди про Асоціацію з ЄС, що передбачає зміну системи стандартизації, сертифікації та управління якістю вітчизняної

продукції лакофарбової галузі відповідно до європейських принципів. Це, безумовно, вимагає зміни асортименту лакофарбових матеріалів, що виробляють в Україні, і збільшення випуску екологічно чистих матеріалів, до яких відносять порошкові і воднодисперсійні фарби, а також лакофарбові матеріали з високим вмістом нелетких речовин. Сучасні лакофарбові матеріали повинні відповідати вимогам і рекомендаціям Ради Європи. Відповідно до директиви Європарламенту «Про обмеження виділень летких органічних розчинників в деяких лаках і фарбах» (№ 2004/42/ЄС від 21 квітня 2004) встановлені жорсткі обмеження щодо застосування шкідливих летких органічних сполук (ЛОС) в рецептурах лакофарбових матеріалів. ЛОС – це будь-яка органічна речовина, що має початкову температуру кипіння, яка менше або дорівнює 250°C. Основною метою Директиви є обмеження загального змісту ЛОС у фарбах, лаках та інших хімічних продуктах для того, щоб запобігти або зменшити забруднення повітря, яке є результатом впливу ЛОС на формування тропосферного озону. Директива поділяє захисні покриття на 12 категорій і виділяє межі ЛОС для органорозчинних матеріалів і продуктів, що розводяться водою. Відповідно до плану ЄС введення обмежень по ЛОС складається з двох етапів. Після строків, визначених цими етапами, країни-члени ЄС гарантують, що хімічні продукти будуть поставлятися на ринки збуту на їх територіях тільки в тому випадку, якщо хімічні продукти матимуть вміст ЛОС, що не перевищує встановлених Директивою меж.

Відповідно до сучасних вимог до якості лакофарбових матеріалів була розроблена рецептура водорозчинного уралкидного лаку, основним компонентом системи розчинників в якому є вода. Створені рецептури основ лаків, що містять такі рослинні олії як соняшникова, соєва, рапсова, лляна. Використання рослинних олій як постійно-відновлювальних джерел сировини дозволило віднести отримані водорозчинні уралкидні лаки до продуктів «зеленої хімії». Розроблено ресурсозберігаючу технологію виробництва водорозчинного уралкидного лаку з використанням на стадії переестерифікації відходів поліетилентерефталату як модифікуючого компонента. Оптимізовано кількість поліетилентерефталату за властивостями переестерифіката і ціною готового продукту. Технологія виробництва водорозчинного уралкидного лаку є енергозберігаючою і передбачає рекуперацію тепла при завершенні стадії переестерифікації олії пентаерітрином. Відомо, що реакція переестерифікації протікає при 240–260°C, а подальша реакція поліконденсації за участю фталевого ангідриду починається при температурі 180°C. Зниження температури реактора і відвід тепла від реактора запропоновано проводити шляхом обігріву рослинної олії для наступного заван-

таження в реактор при її циркуляції в змішувачу всередині реактора. Проведена модифікація основи лаку ненасиченим адуктом з метою виключення з рецептури алилового спирту, що характеризується лакрімативними властивостями і виключеного зі списку хімічних речовин, які дозволено використовувати відповідно до вимог Європейського Союзу з хімічних речовин REACH.

Таким чином, професійна, екологічна та соціальна відповідальність в реалізації технологічних процесів одержання в тому числі і лакофарбових матеріалів є запорукою і одним із шляхів формування духовно-моральних основ в суспільстві для створення умов та подолання екологічних кризових явищ і встановлення стійких темпів відродження.

*Дупленко Ю.К.
м. Київ, Україна*

РОЗВИТОК ЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ У СИСТЕМІ «МЕРЕЖА–ДОВКІЛЛЯ» (НАВЧАЛЬНИЙ КУРС)

Концептуальна засада курсу – це усвідомлення екології як міждисциплінарної комплексної дисципліни. Важливим аспектом екології є її філософські та етичні проблеми, серед яких – проблеми екологічної кризи, становлення і сучасний стан екологічної етики, що розглядається як розділ соціоекології, вплив довкілля на формування людини, гуманітарні та світоглядні орієнтири взаємин людини з довкіллям, основні моральні принципи цих взаємовідносин, філософські позиції в екології людини, морально-етичні настанови взаємин людини і довкілля в умовах сучасного поступу науки і технологій, виховання екоетичного мислення і способу дій. При цьому виходять із розуміння того, що предмет екології – сукупність закономірностей і механізмів взаємодії організмів між собою та з неживим довкіллям.

Ця обставина, з одного боку, в значній мірі зумовлює предметну специфіку філософсько-етичних аспектів, зосередженість переважно на тих взаємовідносинах з оточенням, які реалізуються на вищих, надорганізаційних рівнях організації. З іншого, – передбачає тісний зв'язок з екологією людини, з медико-соціальними її характеристиками, зокрема, з таким поняттям, як рекреаційна корекція адаптаційних механізмів. Передовсім, важливим є усвідомлення сильних впливів зворотного регуляторного зв'язку між Людиною і Природою. Природа не має гомеостатичних механізмів, що дозволяли б їй подужати, компенсувати ефекти сучасних антропогенних навантажень, поки поза контролем залишається людська діяльність. Тільки з розумною допомогою людства природа зможе забезпечити задоволення його ж розмаїтих потреб.